

Změna je život, ale!

Lidový oděv, dnes kroj, přebíral prvky z panského módního oblečení, ale s určitým časovým zpožděním, protože musel být všeobecně přijat konzervativní komunitou, jinak by se neujal. Muži přijímali módní prvky do svého šatu mnohem rychleji a častěji než ženy, protože oni byli v častějším kontaktu s obyvateli města. Proto také mnohem dříve kroj odložili a přijali městský styl oblékání. Naproti tomu ženy trávily většinu času doma výchovou dětí a péčí o dobytek a hospodářství. Neměly tedy tolik příležitostí okoukat městskou módu.

V kroji vždy platilo: Co je praktické, zůstává. Díky tomu se dochovala např. goralská košile v původním jednoduchém střihu, nebo řasnocha v ženském oděvu. Obě také nahrazovaly dnešní spodní prádlo.

Venkovský lid byl k oděvům, především k těm slavnostním, velmi šetrný. Jedna oděvní součástka sloužila svým majitelům mnohdy i po dvě generace. Např. muž si u příležitosti vlastní svatby pořídil kabát, který celý svůj život nosil jen ve svátky. Jeho syn tento kabát nosil ve všední dny, a nakonec ho dotrhal při těžké práci v lese. Životnost jednoho kabátu tak byla přibližně 40 let.

Samozřejmě že takové krpce měly mnohem kratší život. Za rok jich běžný goral spotřeboval i 3 páry. Krpce si goralé vyráběli sami z vyčištěné hovězí nebo vepřové kůže. Z vepřové kůže si šili krpce muži pro těžkou práci v lese, z měkké hovězí nebo telecí kůže nosily krpce ženy. Krpce také běžně nosila mládež a čeleď. Pro svou jednoduchou výrobu a praktičnost je užívali také obyvatelé v okolí Těšína při těžkých a polních pracích. Část oděvů si lidé byli schopni vyrobit doma sami od výroby materiálu až po ušití a výzdobu výsledného oděvu.

Svrchní a drahé kusy oblečení si lidé šetřili a opatrovali je jako vzácnost především pro jejich nákladnost a pořizovací cenu.

Ženské sukně, zástěry, vesty a sukně se životkem se šily tak, aby si je každá nositelka mohla uzpůsobit na svou postavu. Šily se tedy širší a delší. Vliv na to měla i častá těhotenství a změna postavy během života ženy.

Výrazným a také významným prvkem výzdoby všech krojů je výšivka. Nejdříve se výšivkou zpevňovaly namáhané části oděvů – švy, konce rukávů, límečky u krku. Postupně její obliba stoupala a začala se objevovat i na větších plochách, kde získala funkci pouze estetickou.

Matka s dcerami z Lazů v orlovských krojích. Na oděvu dcer je patrný vliv městské módy - nošení šperků, tmavé sukně i zástěry. (Lazy, 1. polovina 20. století)

Sjezd hostinských na Živnostenské výstavě v Orlové 1922, pouze dvě hostinské ještě nosily kroj, ostatní jsou oblečeni v konfekčním oděvu

Obyvatelé Jablunkova – Bělé, muži v původních jablunkovských a goralských krojích, ženy v převzatém těšínském kroji

Národní slavnosti Muzejního spolku v Orlové 13. června 1937

Novomanželé z Českého Těšína, nevěsta má na sobě těšínský kroj bez šperků, ženich konfekční oděv (20. léta 20. století)